

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De Testibus. Consilium CVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98691)

ex iustis causis sit rejecta; & pars appellans in huiusmodi rejectione partem gravaminis constituat: existimamus hanc antecedentem extraordinariam tertium valetudinariorum reproductionem, repetitionem, & recollectionem permittendam non esse; saltem non prius quam Venerabilis Dominus Iudex pleniore cognitione causæ adhibita, lectis & examinatis actis prioris instantiæ, certius iudicandi & decernendi super hac altercatione facultatem sibi comparaverit: quo facto non dubitamus, quin ei liquido constabit, hæc ex malitia & cavillationis studio peti, cui per iudicem indulgendum nihil est, l. in fundo versis, constitutus de re iudicata.

De Testibus.

SUMMARIUM.

Testibus an Notario credendum sit.

1. Dissensus in pretio vel mercede impedit perfectionem emptionis & conductionis.
2. Testibus dicentibus se aliter deposuisse an credi debeat.
3. Instrumentum fidem admittit, si omnes testes instrumentum contradicunt.
4. Notarius quando plenissime fidem meretur.
5. Testes repeti & iterum examinari possunt ex officio.
6. Assertio extrajudicialis tertij alij nihil nocet.
7. Nobilis potius credendum quam plebeio.
8. Commiseratio iudicem movere non debet.

CONSILIUM CVIII.

CONSULTO fecisset, & dispendio Rei familiaris prospexisset Nicolaus Rolin huius causæ Actor, si causæ suæ prosecutionem soli procuratori suo absque Advocati alicujus consilio, toto ferè biennio non permisisset: consultis enim Iurisperitis discere poterat contractum emptionis, venditionisque, atque item locationis & conductionis non perfici, nisi cum de pretio vel mercede absolute conventum est, §. 1. *Inst. de empt. & vend. l. 2. D. Locati*; & tam diu imperfectum manere, quam diu emptor viliori comparandi seu conductor conducendi; venditor vero carii distrahendi, & locator pluris locandi votum gerentes, inter se contendunt; neque prius perfici, quam altero paulatim de eo quod petierat detrahente, altero autem huic quod obrulerat addente ad certum consentiant, l. si voluntate. c. de rescind. vend. quamdiu enim dissensus sive in pretio seu mercede, sive in aliquo alio est, emptio conductioneque imperfecta manet, l. in venditionibus, de contrah. empt. consensum autem impedit temporis diversitas seu intervallum: nisi enim simul & eodem tempore in certum idemque pretium seu mercedem consentiant contrahentes eodem loco praesentes, consensus non erit, l. Consensu in princ. iuncta gloss. in v. consentire de oblig. & act. *fabianus de Monte S. Savini de empt. & vend. q. 22. nu. 47.* si videlicet alteruter contrahentium pretium seu mercedem semel oblatam recusaverint, & deinde ex intervallo acceptent; & tunc solum non vitiat contractum consensus ex intervallo praestitus, quando alter dedit terminum ad respondendum, vel postea accedentem responsum & acceptationem ratam

habet, *Joan. de Imola in l. si stipuler §. fin. De verb. oblig. Paul. Castrenf. in l. si ego de reb. cred. si cert. petat.* Inconlute itaque ex eo tractatu de sculpenda tabula Generosum Dominum Nicolaum Huyon convenit, quem simultaneo consensu conclusum fuisse quoad pretij seu mercedis determinationem probare debuit, nec tamen potuit. Nam quamvis Actor tribus testibus videatur clarissime probasse, inter Actorem & Reum conclusam fuisse conventionem de sculpenda tabula pro nonaginta florenis; per repetitionem tamen & recollectionem eorundem testium, & aliorum plurium examinationem postea ex officio Domini Iudicis factam, longè evidentius constat, nullam absolutam perfectamque conventionem inter ipsos fuisse factam; sed tractationem tantum intervenisse, per licitationem usque ad nonaginta florenos, quam nemo dicit Actorem accepisse, sed è contra deponitur eum acceptare noluisse, & Adamum van Vorsslem velut mediatorem conatum fuisse inducere Reum, ut plus adderet, Ita ut nulla sit verisimilitudo conventionem simultaneo consensu conclusam fuisse ad nonaginta florenos; sicut duo posteriores ex praedictis recollectis testibus, primo loco auditi deposuisse asserunt: praesertim quod Actor ipse proponat, & speciali decreto Domini Iudicis iussu medio juramento calumniae affirmavit, conventionem esse factam & conclusam pro nonaginta quinque florenis; quod nemo testium ante vel post productorum dicit: ut nulla sit dubitatio quin Actor ex convivio inealescente vino occasionem captaverit majus pretium seu mercedem referre, quam Reus obtulerat; sed cum cane Aesopico oblatum amisit, & post est facta occasio calva.

Neque potest Reo obesse quod testibus repetitis aliter deponentibus, quam prius deposuerant adversus Notarium, si dicant se id non deposuisse, quod ille testimonio inscripsit, credi non debeat; praesertim si, ut hic evenit, repetantur post publicata & didicita testium dicta, & Notarius qui testimonia recepit, sit vir bonorum nominis & famæ, quod etiam in proposito evenit, propter periculum & praesumptionem subornationis, *Guido Papae quest. 540. & 546.* * nam tradita est ab Innocentio in cap. Cum Ioannes de fide instrum. regula à multis comprobata, *Bart. Imola, Ang. & alij in l. 1. §. fin. Quemad. testam. aper. Canonistis in d. c. Cum Ioanne Fabro, & Angelo in §. item verborum. Inst. de instrum. stipul.* quod si omnes ad unum testes contradicant scripturae Notarij, instrumentum amittat vires suas; quasi scilicet Notarius & scriptor erraverit, & non satis exactè testes intellexerit; sic ut non sit necesse illius dolum arguere: quod etiam proclivius ac mitius est, *Bart. & alij in l. Quoties §. 1. De hered. inst. Alexand. conf. 70. Viso processu nu. 8. & conf. 74. Viso testamento nu. 4. vol. 1.* Omnium enim testium conjuncta contradictio, auctoritatem & fidem Notarij, qui solus testes audivit, vincit; quæ non vinceretur si alicujus ex iisdem testibus prius auditis testimonium pro Notario staret, *elegantè Alexand. conf. 65. Visis processibus nu. 6. vol. 1.* Et praeterea nulla est dubitatio, quin scripturae Notarij non credatur, sed testibus contradicentibus, si alij praeterea testes producantur, qui secundum con-

dum contradictionem testium deponant, *Felin. in 4. Cum Ioannes nu. 30.* ¶ Quomodo ad Notarij attestationem sustinendam faceret, si non solus, sed assistente & praesente iudice testimonium excepisset, & sic scripsisset, *Salic. in l. Si quis decurio nu. 5. c. de falsi.* ¶ Neque etiam ad rem facit, quod publicatis testimonijs super iisdem vel directo contrarijs articulis iisdem vel alij testes non sint producendi, & examinandi. *Auth. At qui semel c. de probat.* nam id verum est iure partis petentis; sed quin iudex ex officio suo live parte petente live non petente possit, dubium non est, *late, & eleganter Alex. consilio 238. ponderatus his de quibus nu. 6. vol. 6.* Ea que cautela traditur à Baldo, in l. ampliorum nu. 5. De appell. Alex. d. cons. 238. nu. 9. quod ille qui non potest producere testes super testificatis & didicistis, de iudici nomina testium, quillos poterit ex suo officio examinare. Quam cautelam etiam improbet Ludovicus Romanus, in l. quarta §. hoc autem indicium, de d. inno infecto, & Antonius Corsetus, in singularibus, in dict. Testis 22. incip. Cautelam novam, vera tamen & idonea est, si repetendi iusta aliqua est causa; quam hic deducere non est necesse: quia super hoc articulo repetendorum, producendorumque de novo testium, inter partes altercatum fuit, & pro repetitione ac nova productione per interlocutoria iudicata, parte adversa huiusmodi interlocutoriam approbante, & secundum eam terminos probandi colligente, imò etiam testes producente, non obstante publicatione testium prius productorum: ita ut improbabilis efficeretur ea obiectio, si contraria, quam ipse Actor fecit Reo obijceret, *ut. Quod quisque iuris & c.* Quia igitur iidem tres testes per Actorem priore loco producti iterum auditi aperte deponunt se nescire de aliqua absolutione contractus & conventionis; & idem insuper testificantur alij duo testes omni exceptione maiores, hoc conficitur, ut si praedictorum trium testium depositioni neque priori neque posteriori omnino credi deberet, quod plerique existimant, *Spec. in tit. De test. §. 1. vers. quod si testis secundo inductus*, credendum tamen sit his duobus posterioribus, quibus neque ex conditione personae neque ex depositionis tenore ad diminuendam fidem quicquam obijciatur. Nam quod Ioannes vā Essche novissime per Actorem productus deponit, se in convivio audisse dictum Dominum Franciscum consistentem, quod interfuisset convivio Rei, in quo inter Actorem & Reum conventio quadam facta fuisset de tabula sculpenda, & quod Dominus Reus suum consilium mutasset, nihil movet: solus enim id attestatur, & contentem in eo non habet, *l. iurjurandi c. de test. ut mirum non sit, si nihil possit adversus testimonium Domini Francisci quod aliorum testimonio consonante corroboratum.* Deinde absurditas nulla erit, si dicamus huiusmodi verba Domini Francisci secundum suam depositionem intelligenda esse de conventionem imperfecta; à qua consilio mutato propter imperfectam Reus recesserit; alioqui enim recedendi nulla esset potestas, *l. ad restituendam c. de rescriptis. vend. l. si aut c. de oblig. & alio.* ¶ Et denique ut verum sit dominum Franciscum hoc dixisse, perinde nihil nocebit: extrajudicialis enim simplex, & non jurata de aliquo tertij alicujus factio alte-

rius assertio prevalere non debet praecedenti aut sequenti ejusdem assertoris judiciali & juratae depositioni, *Salic. in d. l. si quis decurio nu. 6. depositio Ioannis wianen magis; imò evidentissime arguit contractus imperfectionem; ex omnibus enim quae Actor allegavit & deduxit nusquam constat aliam praebulam tractationem de sculpenda tabula habitam fuisse, quam illam quae in mensa & convivio facta fuit & de qua omnes testes deponunt: unde consequitur quod ea tractatio imperfecta fuerit: cur enim rogavit dictum testem an ei subveniret in pecunia in eventum quo succederet negotium? cur Reus non, dedit mandatum testi numerandi pecuniam Actori, si conventio absoluta fuisset? Testificatio Ioannis Merrens vitio singularitatis laborat, & ob id fidem non meretur, *l. iurjurandi; & praeterea verosimilitudine destituitur, ex eo, quod non deponat de propria scientia, sed de assertione Actoris, cui non creditur l. omnibus, c. de testib. & de assertione Petri Willem: qui ipse secundo loco productus aperte negavit conventionem fuisse conclusam aut perfectam. In pari causa est depositio Magistri Laurentij Egnic; nam in eo quoque quod deponit per omnia vitiosus & singularis est, tam quoad assertionem Domini Rei, quam narrationem Petri Willem: & diminuitur illius fides ex eo quod praesumatur offensus ob non conductam operam ab eo; praeterquam quod huiusmodi nuda assertio Domini Rei si verè intervenisset accipienda foret, non tam pro veritate quam civili & modesta exultatione, quod operam testis non redemerit, seu conduxerit.**

Novissima depositio Ioannis Bluyfmans de oblatione duorum coronatorum, de qua etiam deponit Adam Vosslem nihil omnino nocere potest Reo: primo enim non est ea oblatio facta per Dominum Reum, sed per dictum Adamum, idque sine mandato Domini Rei quod praesumendum est, quia nihil de eo probatur, *l. 1. cod. de mand. Princ.* Secundum quod ea oblatio confessionem verae obligationis seu conventionis nullam contineat; imò ex adverso non obscure continet significationem, conventionem non esse perfectam: cur enim pro nonaginta quinque florenis duos coronatos tantum obtulisset Reus? cur quoque actor sex florensis contentum fore declarasset? continet itaque ea tam difformis ad praesentum debitum oblatio, deprecationem seu redemptionem inique litis, ad quam tenuis conditio, & commiseratio Actoris forte pertinebat Reum; qui quod & hic oblatam occasionem contemperit, sibi imputare debet. Quod si forte de delatione iuramenti alterutri parti facienda cognitionem suam accommodabit Dominus Iudex: velim imprimis adverti ad ea quae adversus delationem Actoris in principio litis factam Reus allegavit & deduxit; quae brevitate causa non reperio. * Deinde ad conditionem Rei, qui cum vir nobilis sit, generosus ac spiritualis, ei potius, quam Actori plebeio & statuario credi debet, *Aliut. de praesumpt. reg. 1. c. 48.* Cum alioqui generaliter Reo potius propter favorem absolutionis, quam Actori deferendum sit iuramentum in dubia & obscura probatione *Doct. in l. Admirationi. De iurjurando* Praeterea diligenter inspicenda est conditio probationum Actoris quae nulla

nulla ex parte sunt plenæ aut semiplenæ: nam repetitio recollectioque trium testium proditorum deponentium, aliter quàm Notarius prius scripserat, facit ut etiam conjuncta trium de perfecta conventione depositio semiplenæ probationis vim non habeat; neque ob eam defectu possit iuramentum in supplementum probationis, *Card. in c. Veniens 2. sub fin. De test. Felin. in c. praterea, nh. 11. De test. cogen.* præsertim quòd, ut supra dictum est, alijs integris testibus coadjuvetur posterior dictorum testium depositio, *Relin. in d. c. Cum Ioannes; & testes ab Actore novissimo loco producti nihil deponant, quod articulum principalem conventionis perfectæ vel non perfectæ contingat: & potissimum quòd ipse Reus proponat, & in eo ubique perseveret, conventionem conclusam non fuisse ad nonaginta quinq; florenos, & nemo testium unquàm aliquid de eo dixerit. Ita ut omnibus rite perpenis nihil hæsitandum videatur, quin etiam sine delatione iuramenti Reo facienda, quia scilicet Actor nihil præstitit, *cap. fin. De iuratur.* Reus sit ab impetitione Actoris absolvendus, & Actor in expensis 8 condemnandus. † A qua quidem expensarum condemnatione averti non debet Dominus Iudex commiseratione tenuitatis ipsius Actoris; nam precibus clamitolorum illachrymari non oportet Iudicem, *l. Observandum De offic. præsid.* sed magis eum argere evidens illius calumnia, & captatio; dum pro suo commodo non acceptatam oblationem Rei, in convivio postea ex eventu commodam sibi ratus acceptat, & inde velut ex contractu perfectè absoluto obligationem contra propriam conscientiam proponit.*

De Testibus.

S V M M A R I U M.

Testibus instrumentarijs an contra Notarium credatur.

1. Societas est inter virum & uxorem.
2. Vxor marito legare potest.
3. Legans rem cum alio communem, partem suam tantum legasse præsumitur.
4. Instrumento publico standum.
5. 7. Notario pro instrumento, an testibus contra instrumentum potius credendum sit.
6. testes testamentarij testimonium dicunt cum testamento adhibetur.
8. Affines an sint idonei testes.
9. Testes inuites pro monasterio, quando sint monachi de monasterio.
10. Testis vitas fidem minuit.
11. Testis qui prudem domesticus fuit an sit idoneus.
12. Familia impensus favent dominis suis.
13. Confessio extrajudicialis terti non obest.
14. Testamentum etiam in extremis fieri potest.
15. Testamentum ad interrogationem factum quando valeat.
16. Maritus baluditis potest vxoris supremum iudicium provocare.

17. Testamentum minore solemnitate fieri potest in acutis morbis.
18. Legatio causa adiecta non restringit.

CONSILIUM CIX.

NON pauca primo conspectu occurrere videntur, quæ probabiliorem faciant intentionem Nicolai Ruelens Actoris, adversus Franciscum Hurtebize, in vindicanda medietate domus quam quondam Franciscus Hurtebize Rei patruus, stante matrimonio cum Vrsula vander Meere, præfati Nicolai matre comparavit: ex huiusmodi enim mariti acquisitione, quia in quaestu, seu conqvasu est, uxor pure societatis (quæ hodie ex moribus inter virum & uxorem est) medietatem acquisita dominus nacta est, *Chassan. ad consuet. Burgund. titulo, des droitz. & appar. aux gens mariez. §. 14.* quæ eadem mortua ad filium proximum unicamque heredem statim devoluta videtur, non obstante scripturâ, quam Reus pro testamento seu codicillo dictæ Vrsulæ profert: ob id quod multis vitijs scaterere videatur, aliterque in instrumentum publicum redactum sit, quàm contineat scriptura nuncupationis; tum quod adhibito notario non videatur solemniter passata; tum quod unus testium confessus dicatur testatricem Francisco marito urgenti, domum legaret, respondisse, quod usum juris consuetudinarij seu patrij ei permitteret; quod & alij ex testibus eo tempore ex ore testatricis audisse deponunt; denique quòd plerique ex Domino Gregorio Regis se audisse testatrici fuisse, quòd quo tẽpore maritus de conficiendo testamento sollicitus erat. Vrsula adversa valetudine victa, integra mente non fuerit; ideoque potius de salute animæ ipsius tunc cogitandum fuisse, quàm de testamenti confectioe; & postremò quòd causa testamenti seu legati sit falsa ex persuasionem mariti, quasi magnum as alienum contraxissent Vrsula & Franciscus, quod tamen verum non fuit: his similibus alijsque rationibus intentionis suæ fundamenta aluit, & consolidat Actor. Ceterum quævis Reo in hac causa lucta videatur gravior; omnibus tamen pressis expensis probabilior videtur Rei causa, quodque huius controversiæ medietatis devolutio sit extra causam intestatæ successionis: ita ut prædictæ consuetudinis ratio ac consideratio in intestata tantum successione obtinens, hic locum habere nequeat. † Nam ut iure 2 communi, *l. ult. Si quis aliq. test. prohib. l. ult. C. eod. tit. l. Vxor in princ. De leg. 3. l. Titia §. filia cum nubet De legat. 2.* ita quoque ex obtinente consuetudine uxor potest legare marito, & è contrario maritus uxori, *Iason cons. 112. Redemptorij vol. 1.* Testatam autem devolutionem ac successionem hic esse potiorẽ, ex eo constat, quòd Reus protulerit instrumentum publicum, manu publici Notarij conscriptum, subscriptum, & subsignatum, adhibitis omnibus ijs, quæ ad publicum instrumenti substantiam & solemnitatem requiruntur; continens nuncupationem præfatæ Vrsulæ, quæ inter cetera disponendo in præsentia duorum testium & Notarij (quod ex obtinente in his Belgij regio-